

स्थानीय राजपत्र

गढवा गाउँपालिका

प्रदेश नं ५ स्थानीय सरकारद्वारा प्रकाशित ,

खण्ड : २ (देउखुरी,दाङ ,माघ १५ गते, २०७५ साल)संख्या : १७

भाग-२

स्थानीय सरकार

गढवा गाउँपालिकाको सूचना

नेपालको संबिधानको धारा २२२ बमोजिम गढवा गाउँपालिकाको गाउँ सभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको नियमावली सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि-२०७५

पृष्ठभूमि:-

नेपालको संविधानले स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा वाचन पाउने अधिकार प्रत्याभुत गरेको छ । वर्तमान परिप्रेक्ष्यमासभ्यताको महत्वपूर्ण मापदण्ड सरसफाइ भएकोले र स्वस्थ रहनका लागि स्वच्छ वातावरणको आवश्यकता पर्ने भएको हुँदाप्रदुषणमुक्त वातावरण कायम राखी यस गाउँपालिकाको दिगो विकास गर्नका लागि सरसफाइ र फोहरमैला व्यवस्थापन महत्वपूर्णपक्षका रूपमा रहेकोछ । यसका लागि प्राकृतिक स्रोतहरूको दिगो र प्रभावकारी संरक्षण एकातिर नगरी नहुनेकार्यका रूपमारहेको छ भने अर्कातिर मानव सिर्जित फोहरमैलाको प्रभावकारी व्यवस्थापन पनि उत्तिकै जरुरी रहेको छ । हाम्रो जस्तोमुलुकमा प्राकृतिक स्रोत-साधन माथि मानिसहरूको निर्भरता बढी नै रहने गरेको छ भने खास गरी शहरीकरणको दिशामालम्किरहेका

क्षेत्रहरुमा मानव सिर्जित फोहरमैलाको व्यवस्थापन प्रमुख चुनौतिका रूपमा रहन पुगेको छ । यस प्रकारकासमस्याहरुले एकातर्फ वातावरणीय क्षति बढाइरहेको छ भने अर्कातर्फ विभिन्न प्रकारका प्रकोपजन्य जोखिमहरुवाट पीडित बन्नपारिरहेको छ ।

गढवा गाउँपालिका क्षेत्रमा भएको बढ्दो शहरीकरणका कारण शहरी क्षेत्र तथा नगर उन्मुख भित्रका ग्रामीण क्षेत्रमासमेत फोहरमैलाको उत्पादनमा तिव्र गतिमा बढोत्तरी भएको, नगरवासीहरुको फोहर व्यवस्थापन तथा सरसफाइ संबन्धीसचेतना अभिवृद्धि गर्न, फोहरमैला व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्र र नागरिक समाजको संलग्नता स्थापित गर्न, समुदायको चासो रसंलग्नतामा अभिवृद्धि गर्न, फोहर संकलन देखि व्यवस्थापन सम्मका सबै कार्यहरु सम्बन्धी पर्याप्त जानकारी दिन, फोहरकोवर्गीकरण उपयुक्त र प्रभावकारी तबरले गर्न, अस्पतालजन्य फोहर र

प्लास्टिकजन्य फोहरहरुको व्यवस्थापनमा सरलता ल्याउन,फोहर व्यवस्थापनमा साझेदार परिचालित गर्न तथा यस संबन्धी पर्याप्त नीतिगत तयारी र स्पष्ट कार्य योजनाको आवश्यकतादेखिएकाले गाउँपालिकाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ बमोजिमगढवा गाउँपालिकाले फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५पारित गरी लागु गरेको छ ।

१। संक्षिप्तनामरप्रारम्भ:-

१.१ यसकार्यविधिकोनाम“फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५”रहेको छ ।

१.२ यो कार्यविधि कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मितिदेखि लागु हुनेछ ।

२। परिभाषा:-

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

- (क) “संविधान”भन्नाले नेपालको संविधान, २०७२ सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “स्थानीय तह”भन्नाले नेपालको संविधानको धारा ५६को उपधारा४ बमोजिमको गाउँपालिका सम्झनुपर्छ।
- (ग) “कार्यपालिका”भन्नाले गाउँ कार्यपालिका सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “अध्यक्ष”भन्नालेगढवा गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “उपाध्यक्ष”भन्नालेगढवा गाउँपालिकाको उपाध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ ।
- (च) “सदस्य”भन्नाले गढवा गाउँपालिकाको कार्यपालिका सदस्यलाई सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत”भन्नाले गढवा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनुपर्छ।

- (ज) “विषयगत शाखा”भन्नाले गाउँपालिकाको कार्य विभाजन नियमावली २०७४बमोजिमको विषयगत शाखालाईसम्झनु पर्छ ।
- (झ) “समिति”भन्नाले कार्य सम्पादन नियमावलीको नियम १५ बमोजिमका कार्यपालिकाका समितिहरूलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ञ) “कार्यविधि”भन्नाले फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि-२०७५ बुझनुपर्छ ।
- (ट) “गाउँपालिका”भन्नाले गढवा गाउँपालिका बुझनुपर्छ ।
- (ठ) “ऐन”भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बुझनुपर्छ ।
- (ड) “फोहरमैला”भन्नाले घरेलु फोहरमैला, औद्योगिक फोहरमैला, रासायनिक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्यफोहरमैला वा हानिकारक फोहरमैला सम्झनु पर्छ र सो शब्दले तत्काल प्रयोग हुनु नसक्ने अवस्थामा रहेका,गाडी मर्मत र गाडी धुलाईबाट निस्केका, तरकारी

बजारबाट निस्केका, फालिएका वा सडेगलेका, वातावरणमाह्रास आउने गरी निष्काशन गरिएका ठोस, तरल, ग्यास, लेदो, धुवाँ, धुलो, विद्युतीय तथा सूचना प्राविधिका लागिप्रयोग भएका सामग्रीहरु लगायतका पदार्थ वा त्यस्तै प्रकारका अन्य वस्तुहरु वा अनधिकृत रुपमा सार्वजनिकस्थलमा टाँसिएका पोष्टर, पम्पलेट र नेपाल सरकारले समय समयमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरीफोहरमैला भनी तोकिएको अन्य वस्तु समेतलाई जनाउनेछ ।

(ढ) “हानिकारक फोहोरमैला”भन्नाले प्राकृतिक वातावरणमा हास ल्याउने, मानव तथा अन्य प्राणीको स्वास्थ्यमाहानि नोकसानी पुऱ्याउने विभिन्न रुपमा निष्काशित वस्तु, पदार्थ तथा रेडियो विकिरण सम्झनु पर्छ ।

(ण) “रासायनिक फोहोरमैला”भन्नाले यथास्थितिमा प्रयोग हुन नसक्ने जुनसुकै

श्रोत तथा प्रक्रियाबाट निस्केकामानव स्वास्थ्य लगायत जीव, जन्तु एवं वातावरणमा प्रतिकुल असर पार्ने सम्पूर्ण रासायनिक पदार्थहरु वा समयसमयमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी रासायनिक फोहरमैला भनी तोकेको ठोस, तरल, धुलो, लेदो, ग्यास लगायतका पदार्थ वा वस्तुलाई सम्झनु पर्छ ।

(त) “स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला” भन्नाले अस्पताल, क्लिनिक, फार्मेसी, औषधी पसल, ब्लड बैङ्क, प्याथोलोजिकल प्रयोगशाला, पशु-स्वास्थ्यजन्य संस्था वा स्वास्थ्य अनुसन्धान केन्द्रबाट उत्पादन तथा निष्काशनहुनेहानिकारक फोहरमैला सम्झनुपर्छ ।

३। निर्देशकसमितिकोगठन:-

३.१ नगरको फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य सुचारु एवं सुव्यवस्थित ढंगले

संचालन गर्न गाउँपालिकामादेहायनुसारको निर्देशक समिति गठन गरिनेछ ।

- (क) गाउँपालिका अध्यक्ष- अध्यक्ष
- (ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष- सदस्य
- (ग) गाउँपालिकाले मनोनयन गरेका कार्यपालिका सदस्य -सदस्य
- (घ) गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय प्रमुख- सदस्य
- (ङ) वातावरण क्षेत्रका अनुभवि प्रवुद्ध व्यक्तिबाट गाउँपालिकाको अध्यक्षले तोकेका -२ जना सदस्य
- (च) गाउँपालिका पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख - सदस्य
- (छ) प्रतिनिधि गढवा उद्योग वाणिज्य संघ - सदस्य
- (ज) प्रतिनिधि गैसस महासंघ - सदस्य
- (झ) फोहरमैला व्यवस्थापन क्षेत्र प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दा - सदस्य

(ज) फोहर संकलन गरिने क्षेत्रबाट प्रतिनिधित्व हुनेगरी कम्तिमा १ महिला सहित -२ जना सदस्य

(ट) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजक - सदस्य

(ठ) फोहरमैला व्यवस्थापन शाखा प्रमुख - सदस्य-सचिव

३.२ निर्देशक समितिको बैठक सामान्यतया १महिनामा एकपटक बस्नेछ । बैठक अध्यक्षको आदेशले सदस्य सचिवले बोलाउनेछ । आवश्यकता महसुस भएमा व्यवस्थापन समितिको बैठक जुनसुकै समयमा पनि बोलाउन सकिनेछ ।

३.३ निर्देशक समितिको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको कम्तीमा ५१ प्रतिशत सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको गणपुरक संख्यापुगेको मानिने छ । बैठकको निर्णय अध्यक्षले प्रमाणित गर्नुपर्नेछ ।

४. निर्देशकसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:-

- (क) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि आवधिक तथा वार्षिक योजनाहरु तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन मूल्याङ्कन रसमीक्षा गर्ने ।
- (ख) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा पूर्ण सरसफाई कार्यका लागि अभियान र चेतनामुलक कार्यक्रम तजुर्मा गर्ने ।
- (ग) वातावरण संरक्षण ऐन र नियमले दिएका अधिकार प्रयोग गरी आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (घ) गाउँपालिका क्षेत्रलाई पूर्ण सरसफाइयुक्त क्षेत्र बनाउन वडास्तर र गाउँपालिकास्तरबाट आवश्यक बजेटको व्यवस्थापनगर्न पहल गर्ने ।
- (ङ) फोहरलाई श्रोतमै वर्गीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक पहल गर्ने ।
- (च) वर्गीकृत फोहर मध्ये अग्रानिक फोहरबाट कम्पोष्ट मल, प्लाष्टिकजन्य फोहरबाटहस्तकलाका सामग्री तथा

अन्यप्रकृतिका फोहरलाई तीन आर (3R= Reduse, Reuse & Recycle)को अवधारणा अनुसार व्यवस्थापन गर्ने।

- (छ) फोहर व्यवस्थापनमा क्रमशः स्यानिटरी ल्याण्डफिलको अवधारणा अनुसार कार्य गर्ने ।
- (ज) ल्याण्डफिल साइट निश्चित समयपछि भरिने हुँदा भरिएका साइटहरूलाई पार्क, उद्यान, गार्डेन आदिका रुपमाविकास गर्ने तथा वैकल्पिक ल्याण्डफिल साइटहरूको खोजी गरी तिनीहरूको संभावनाको अध्ययन गर्ने ।
- (झ) फोहोर व्यवस्थापनमा गैर सरकारी संस्थाहरु, निजी क्षेत्र र समुदायहरूको संलग्नता बढाउन आवश्यक नीति तयगर्ने ।
- (ञ) ल्याण्डफिल साइटको प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न श्रोतको व्यवस्थापन गर्ने ।

- (ट) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत साधन र जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने ।
- (ठ) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइमा लगाइएको शुल्कको समीक्षा गर्दै त्यसमा समयोचित पुनरावलोकन गर्ने ।
- (ड) ल्याण्डफिल साइटलाई प्रदूषणशून्य बनाउन प्रयास गर्दै त्यसका नकारात्मक प्रभावहरूलाई न्यूनिकरण गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
- (ढ) जैविक फोहरबाट उर्जा, कम्पोष्ट बायोग्यास एवं मल बनाउने तथा प्लास्टिक, धातु आदिलाई पुनः प्रयोग गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।
- (ण) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइमा प्रचलित ऐन कानून तथा निर्देशिकाले तोकेको मापदण्ड पालना नगर्नेउपर आवश्यक कारबाहीका लागि निर्देशन गर्ने ।

- (त) फोहरमैला व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता ल्याउन विषयगत समितिको गठन गर्ने ।
- (थ) फोहर संकलन र व्यवस्थापन सेवा क्षेत्र विस्तार तथा सेवा प्रवाहमा सुधारका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (द) फोहरबाट जनस्वास्थ्यमा पर्ने सक्ने नकारात्मक असर न्यूनिकरणका लागि उपायहरूको खोजी गरी आवश्यक श्रोतव्यवस्थापन गर्ने ।
- (ध) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बाट प्रदत्त वातावरणसँग संबन्धित अधिकारहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनगर्ने ।
- (न) फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्ने विभिन्न राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्थाहरूसँग समन्वय कायम गर्ने ।
- (प) फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्न वडातहसँग समन्वय गर्ने ।

५. **फोहोरमैला कम उत्पादन गर्ने:** (१) कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनैकाम कारोबार गर्दा उत्पन्न हुनेफोहोरमैलायथाशक्य कम गनुर्पर्नेछ ।

(२) . आफ्नो क्षेत्र भित्र विसर्जन हुन सक्ने फोहोरमैलाको विसर्जन वा पुनः प्रयोगको व्यवस्था मिलाई बाँकी फोहोरमैलामात्र निष्काशन गरी फोहोरमैलाको परिमाणलाई घटाउनु प्रत्येक व्यक्ति, संस्था वा निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

स्पष्टीकरण: “आफ्नो क्षेत्र”भन्नाले निजी घर कम्पाउण्ड, औद्योगिक क्षेत्रको परिसर, अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाकोपरिसर, औद्योगिक प्रतिष्ठानको परिसर लगायत फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायको परिसरलाईसम्झनु पर्छ ।

६. **फोहोरमैलाको पृथकीकरण:** (१) गाउँपालिकाले फोहोरमैलालाई कम्तीमा जैविक र अजैविक

लगायत विभिन्न प्रकारमा विभाजन गरी स्रोतमै छुट्याउने गरी तोक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम गाउँपालिकाले तोकिदिए अनुसार फोहोरमैलालाई स्रोतमै छुट्याई सङ्कलन केन्द्रसम्म पुऱ्याउने दायित्व त्यस्तो फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायको हुनेछ र यसको लागि गाउँपालिकासँग भएको प्रविधि, मालसामान, उपकरण, कण्टेनर आदि उपलब्ध गराउन समन्वय गरेमा लाग्ने शुल्क लिई सहयोग गर्न सक्नेछ ।

७. **फोहोरमैलाको निष्काशन:** (१) फोहोरमैला निष्काशनको समय, स्थान र तरिका गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(२) हानिकारक फोहोरमैला वा रासायनिक फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा

निकायले त्यस्तो फोहोरमैलातोकिए बमोजिम व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

(३) हानिकारक फोहोरमैला वा रासायनिक फोहोरमैला सङ्कलन केन्द्र वा स्थानान्तरण केन्द्रमा निष्काशन गरीपुनःप्रयोगमा आउने फोहरमैलामा मिसाउन पाइने छैन ।

८. सेवा शुल्क उठाउन सक्ने: (१) गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले फोहरमैला व्यवस्थापन गरे बापत सम्बन्धित व्यक्ति,संस्था वा निकायबाट सेवा शुल्क लगाई उठाउनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको शुल्कको निर्धारण फोहरमैलाको परिमाण, तौल तथा प्रकृति र तोकिए बमोजिमका अन्यकुराहरुको आधारमा गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले गर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिमको शुल्क गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडा आफैले वा

तोकेको संस्था वा निकाय मार्फतसमेत उठाउन सक्नेछ।

(४) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नियम १५ बमोजिम फोहरमैला व्यवस्थापन गर्नजिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले गाउँपालिकावा सम्बन्धित वडासँग भएको सहमतिको आधारमाफोहरमैला व्यवस्थापन गरे बापत सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट सेवा शुल्क उठाउन सक्नेछ ।

तर तोकिए बमोजिमका विपन्न वर्गलाई सेवा शुल्कमा तोकिए बमोजिम छुट दिन सकिनेछ ।

(५) यस नियम बमोजिम शुल्कबाट प्राप्त आम्दानी तथा फोहरमैला व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्रलाई संलग्न गराउँदाप्राप्त हुने आम्दानी गाउँपालिकाले सर्वसञ्चित कोषमा राखी सो रकम तोकिएको मापदण्डको

अधीनमा रहीफोहरमैलाको व्यवस्थापन, वातावरणीय संरक्षण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन स्थल प्रभावित क्षेत्रको विकासमा खर्चगर्नेछ ।

९. सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्न सक्ने: (१) गाउँपालिकाले नियम ८ बमोजिमको सेवा शुल्क नबुझाउनेसेवाग्राहीकोफोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी र गाउँपालिकावा सम्बन्धित वडाबाट उपलब्ध हुनेअन्य सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्नसक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ दफा १५ बमोजिम जिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले यस कार्यविधिको नियम ८ को उपनियम (४) बमोजिमको सेवा शुल्क नबुझाउने सेवाग्राहीको फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी सेवा निलम्बन वा

अन्त्यगर्न सक्नेछ र यसरी सेवा निलम्बन वा अन्त्य गरिएमा सोको जानकारी गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडालाई दिनुपर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) वा (२) बमोजिम सेवाको निलम्बन वा अन्त्य गरिएको अवस्थामा आफ्नो घरबाट उत्पादन हुनेफोहरमैलाको व्यवस्थापन सम्बन्धित घरधनी आफैले गर्नुपर्नेछ ।

(४) सेवाग्राहीले नियम ८ बमोजिम बुझाउनु पर्ने सेवा शुल्क नबुझाएमा निजको एकिकृत सम्पत्तीकर वा व्यवसायकरखातामा प्रविष्ट गरी सेवा शुल्क असुल गरिनेछ ।

(५) सेवाग्राहीले निमय ८ बमोजिम बुझाउनु पर्ने सेवा शुल्क बुझाएमा निजलाई पुनः सेवा प्रदान गरिनेछ ।

१०. **कसुर:** कसैले देहायको कुनै काम गरेमा यसै कार्यविधि बमोजिम कसुर गरेकोमानिनेछ:-

(क) गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले तोकिएको समय र स्थान बाहेक अन्यत्र फोहरमैला निष्काशन गर्ने,

(ख) कण्टेनर वा फोहरमैला सङ्कलन केन्द्रमा राखिएको फोहरमैला अनधिकृत तवरले प्रयोग गर्ने,

(ग) फोहरमैला सङ्कलन केन्द्रमा राखिएको कण्टेनर तोडेफोड गर्ने, क्षति पुऱ्याउने, राखिएको स्थानबाट हटाउने वासङ्कलन केन्द्रमा कुनैनोकसानी पुऱ्याउने,

(घ) गाउँपालिकाबाट अनुमति नलिई फोहरमैला व्यवस्थापनको कार्य गर्ने,

(ङ) फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि प्रदान गरिएको अनुमतिपत्रमाउल्लिखित शर्तहरु उल्लङ्घन गर्ने,

(च) फोहरमैला सङ्कलन केन्द्र, कण्टेनर वा फोहरमैला थुपार्ने ठाउँमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक पदार्थ फाल्ने, राख्ने वा थुपार्ने,

(छ) घर, कम्पाउण्ड तथा परिसरको फोहरमैला सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने,

(ज) फोहरबाट निस्केको दुषित पानी (लिचेट) वा ढल चुहाई अन्य व्यक्तिको घर वा जग्गा प्रदूषित गराउने,

(झ) सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा सरसफाई तथा फोहरमैला सङ्कलन गर्न गाउँपालिकावा सम्वन्धित वडालेतोकेको समय वा सफाई गर्दाको समयमा त्यस्तो ठाउँमा कुनैपनि किसिमको सवारी साधन बिसाउने वा बिसाईराखेको सवारी साधन हटाउन इन्कार गर्ने,

(ञ) गाउँपालिकाले तोकेको ठाउँमा बाहेक जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी सडक

वा अन्य सार्वजनिक स्थानमाकुनैपनि
किसिमको हानिकारक फोहरमैला राख्ने,
फाल्ने, थुपार्ने वा निष्काशन गर्ने,

(ट) रासायनिक फोहरमैला, औद्योगिक
फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला वा
हानिकारक फोहरमैला जथाभावीफाल्ने, राख्ने
वा निष्काशन गर्ने वा गराउने,

(ठ) औद्योगिक प्रतिष्ठान वा स्वास्थ्य संस्थाले
उद्योग वा स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने
हानिकारक फोहरमैला जथाभावीफाल्ने, राख्ने
वा निष्काशन गर्ने वा गराउने,

(ड) फोहरमैला सङ्कलन, ढुवानी तथा फोहरमैला
व्यवस्थापनमा बाधा अवरोध सिर्जना गर्ने,

(ढ) फोहरमैला सङ्कलन, ढुवानी तथा अन्तिम
निष्काशन स्थलमा अवरोध, बन्द, घेराउ गर्ने
वा फोहरमैला व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यमा
हडताल गर्ने,

- (ण) फोहरमैला अत्यधिक उत्पादन हुने वस्तु भनी नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी प्रतिबन्धलगाएको कुनैवस्तुको उत्पादन तथा बिक्री वितरण गर्ने,
- (त) रासायनिक विषादीको आयात गर्ने वा म्याद नाघेको,समयावधि सकिएको औषधि नष्ट गर्ने जिम्मेवारी पूरा नगर्ने,
- (थ) श्रोत मै फोहरमैलाको पृथकीकरण नगरी फोहरमैला मिसाएर निष्काशन गर्ने,
- (द) मरेको वा मारेको पशुपंक्षी र सोको लादी, प्वाँख, हड्डी तथा माछाको कत्ला आदि सार्वजनिक स्थल, सडक, गल्ली,चोकमा राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने,
- (ध) पैदल तथा सार्वजनिक यातायातका यात्रुलेजथाभावी फोहर फाल्ने ।
- (न) चुरोट तथा सुर्तिजन्य (पान पुकार गुटका आदि) जस्ता बस्तुको फोहर जथाभावी फाल्ने ।

११. **सजाय:** (१) नियम १० को खण्ड (क) बमोजिमको कसुर गर्ने व्यक्तिलाई गाउँपालिकाले पहिलो पटक भए पाँच सय रुपैयाँसम्म जरिवाना, दोस्रो पटक सोही कसुर गरेमा एक हजार रुपैयाँ देखि दुई हजार रुपैयाँ सम्म जरिवाना र सोही कसुरतेस्रो वा सो भन्दा बढी पटक गरेमा प्रत्येक पटकको लागि पाँच हजार रुपैयाँका दरले जरिवाना गरी फोहरमैला उठाउँदाँ लाग्नेखर्च समेत निजबाट असुल उपर गर्न सक्नेछ ।

(२) नियम १० को खण्ड (ख) र (झ) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले पाँच सय रुपैयाँदेखि एक हजार पाँच सय रुपैयाँ सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(३) नियम १० को खण्ड (ग) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिकावा सम्बन्धित वडाले पाँच हजार रुपैयाँ

देखिपन्ध्र हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी कण्टेनर वा सङ्कलन केन्द्र व्यवस्थापन गर्न लाग्ने खर्च असुल उपर गर्नसक्नेछ ।

(४) नियम १० को खण्ड (घ) र (ङ) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिकावासम्बन्धित वडाले पाँच हजार रुपैयाँ देखिपन्ध्र हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी अनुमति नलिएसम्म त्यस्तो कार्य गर्न रोक लगाउनेछ ।

(५) नियम १० को खण्ड (च) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिकावासम्बन्धित वडाले पाँच हजार रुपैयाँदेखि पन्ध्रहजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ र त्यस्तो वस्तु वा पदार्थबाट कुनैक्षति भइसकेको भए त्यस्तो क्षति वापतको रकम समेत कसुरदारबाट असुल उपर गर्न सक्नेछ ।

(६) नियम १० को खण्ड (छ), (ज) र (द) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई

गाउँपालिकावा सम्बन्धित वडाले पाँच हजाररुपैयाँदेखि पन्ध्र हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(७) नियम १० को खण्ड (अ) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले पाँच हजार रुपैयाँदेखि पन्ध्रहजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(८) नियम १० को खण्ड (ट), (ठ) र (त) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले दश हजाररुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ र सोही कसुर पुनः गरेमा पहिलो पटक गरेको जरिवानाको

दोब्बर जरिवाना गरी प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति रद्द गर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउनसक्नेछ।

(९) नियम १० को खण्ड (ड) र (ढ) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिका

अध्यक्षलेपाँच हजार रुपैयाँदेखि दश हजाररुपैयाँसम्म जरिवाना सजाय गर्न सक्नेछ।

(१०) नियम १० को खण्ड (ण) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिका अध्यक्षलेतिन हजार रुपैयाँदेखि सात हजार रुपैयाँसम्मजरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(११) नियम १० को खण्ड (थ), (ध) र (न) बमोजिमको कसुर गर्नेलाई गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले प्रत्येक पटकएक सय रुपैयाँ र जरिवाना गर्न सक्नेछ। सोही कसुर पुनः गरेमा प्रत्येक पटक एक सय वृद्धि गरी जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

१२. सेवा सुविधा तथा ऋण कारोवार रोक्का गर्न सकिने: (१) यस कार्यविधि बमोजिम तोकिएको सेवा शुल्क नबुझाउने वाबुझाउन अटेर गर्ने व्यक्तिको गाउँपालिकाले उपलब्ध गराउने कुनै सेवा

सुविधाको अतिरिक्त विद्युत तथा टेलिफोन सेवारोक्का गरिदिन तथा निजको नामको घर जग्गा बिक्री वा कुनै बैंकबाट भैरहेको ऋण कारोवार रोक्का गर्नको लागिगाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ ।

तर यसरी लेखी पठाउनु अघि सम्बन्धित व्यक्तिलाई सो सम्बन्धमा लिखित रूपमा जानकारी दिईनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम लेखी आएमा त्यस्तो सेवा सुविधा रोक्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

१३. स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैलाको व्यवस्थापन: (१) स्वास्थ्य संस्था स्थापना गर्नको लागि प्रचलित कानून बमोजिमअनुमति दिने निकायले त्यस्तो स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा सञ्चालनको लागि अनुमति दिनु पूर्व फोहरमैला व्यवस्थापन

सम्बन्धी उपयुक्त व्यवस्था गरे वा नगरेको यकिन गरी उपयुक्त व्यवस्था गरेको भएमा मात्र अनुमति दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अनुमति दिंदा स्वास्थ्य संस्थाले फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धमा पालन गर्नुपर्ने विशेषशर्त वा कायम गर्नुपर्ने मापदण्ड समेत तोकिदिन सक्नेछ ।

१४. रासायनिक विषादी सम्बन्धी व्यवस्था: (१) रासायनिक विषादीको आयात गर्दा तोकिए बमोजिमको मापदण्डको अधिनमारही गर्नुपर्नेछ ।

(२) समयावधि सकिएको रासायनिक विषादी तोकिएको मापदण्डको अधीनमा रही नष्ट गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धितव्यक्ति वा संस्थाको हुनेछ ।

१५. पुरस्कार दिन सकिने: (१) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि नवीनतम अवधारणाहरूको विकास गर्ने, त्यस्तो

कार्यलाई प्रोत्साहित गर्ने तथा फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यमा योगदान गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई गाउँपालिकासम्बन्धित वडाले सम्मान स्वरूप उपयुक्त पुरस्कार दिन सक्नेछ।

(२) यस कार्यविधिको प्रतिकूल हुनेगरी जथाभावी फोहरमैला राख्ने, थुपार्ने वा फाल्ने व्यक्तिको बारेमा प्रमाण सहित उजुरी दिने व्यक्तिलाई गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडाले सम्मान एवं नगद पुरस्कार समेत दिन सक्नेछ ।

१६. फिल्डमा हाजिर गर्ने: (१)
गाउँपालिकाले फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन अनुसूचि- १ बमोजिमको ढाँचामा फोहरमैला व्यवस्थापन शाखा प्रमुखले प्रत्येक दिनमा भए गरेको फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको प्रतिवेदन स्थलगत

निरीक्षण गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्रतिवेदनका आधारमा सफाई कर्मचारी नियमित भए नभएको, आफ्नो जिम्मेवारीवमोजिमको कामकाज गरे नगरेको र निजको हाजिर वा गयलको विवरण प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाटअध्यावधिकका लागि सामान्य प्रशासन शाखालाई निर्देशन दिनुपर्ने छ ।

खण्ड २ (संख्या १७ स्थानीय राजपत्र भाग २ मिति २०७५/१०/१५)

अनुसूचि १

(फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४ को नियम १६ संग सम्बन्धित)

मिति:

श्रीमान प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू

श्री गढवा गाउँपालिका कार्यालय, दाङ्ग

विषय:-गाउँसफाईको दैनिक प्रतिवेदन ।

उपयुक्त सम्बन्धमा मिति . . . . . मा नगर सफाई कार्यको कर्मचारीहरूको हाजिरी प्रतिवेदन विवरणनिम्नानुसार प्रस्तुत गरेको व्यहोरा सादर अनुरोध छ ।

सि.नं .	टोल	काम गर्नेस्वीपर को नाम	विहान ५.०० देखि ९.०० सम्म सरसफाई कार्यमा		दिउसो १ देखि ५ वजे सम्मको सफाईकार्यमा		कैफियत (विशेषनिर्देशनभएमाउल्ले खगर्ने)	
					तोकिएको स्थानमा ढलको अवस्था	आए को		
			झाडु		सन्तोषजनक			
			√	×	√	×		

खण्ड २ (संख्या १७ स्थानीय राजपत्र भाग २ मिति २०७५/१०/१५)

	ज म्मा गयल जना		मरेको पशु	सं ख्या:	प्राप्त भएका गुनासोहरु			
	ज म्मा हाजि री जना:		मरेको कुकुर	सं ख्या:	गुनासाकोसंक्षि प्त विवरण	फो न नं.	नाम	
अन्य काममा लगाएको कर्मचारी संख्या विवरण								
कामको	कर्मचारी	काम	कर्मचा					

खण्ड २ (संख्या १७ स्थानीय राजपत्र भाग २ मिति २०७५/१०/१५

विवरण	संख्या	को विवर ण	री संख्या				

तयार गर्ने:

पेश गर्ने:

प्रमाणीकरण मिति: २०७५/१०/१५

आज्ञाले,
ऋषिराम केसी.
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत